

Einsiedelské kaple v Čechách a vliv bádenských markrabat¹⁾

Michal VOKURKA

Abstract: The paper discuss the propagation of the cult of the Virgin of Einsiedeln in the Bohemian lands during the 17th and 18th centuries. Among the patrons of cult, the margraves of Baden-Baden played a crucial role which is shown on the examples from their manors, especially on the case of Johann Georg Track who, so the argument of the paper, translated the cult from Rastatt (Baden) to his birthplace in Bohemia.

Key words: transfer; devotion; Einsiedeln chapel; Baden-Baden margraves

Jedním z fenoménů nejen českého baroka je výstavba kopií známých poutních míst, k nimž patří i tzv. einsiedelské kaple. Jejich fundátory byly obvykle nejvyšší vrstvy společnosti, méně obvyklá je tato fundace u měšťanů a poddaných. Přesto i s takovými případy se lze setkat. Roku 1744 zemřel Johann Georg Track, poddaný bádenských markrabat z panství Brložec, jenž část svého jmění odkázal na výstavbu kaple Panny Marie Einsiedelské. Následující text se snaží tento poměrně neobvyklý případ blíže popsat a zasadit do širšího rámce tvořeného jednak výstavbou einsiedelských kaplí v Čechách, jednak fenoménem barokní krajiny tvorby, tentokrát spíše pohledem zdola. Zároveň tento případ odhaluje některé z dopadů kulturního transferu a migrace poddaných mezi českými panstvími bádenských markrabat a Bádenskem, stejně jako imitování chování vrchnosti poddanými v rámci zbožných fundací. Tím docházelo k transferu jak v rovině geografické, tak sociální.

Johann Georg Track a jeho fundace

Johann Georg Track²⁾ se narodil roku 1712 rodičům Johannovi a Marii Trackovým ve vsi Smilov na panství Brložec, které ve sledované době patřilo bádenským markrabatům. Pokřtěn byl v brložeckém kostele sv. Michaela Archanděla 13. října 1712 farářem Františkem Xaverem Hoffmannem.³⁾ Další matriční záznamy o něm na brložeckém panství nejsou. Stejně jako řada dalších osob

1] Článek vznikl s podporou programu SVV 260 557 „Historie mezi minulostí, současností a budoucností“ na FF UK.

2] Příjmení se vyskytuje v různých variantách (v dopise Johanna Tracka jako *Trak*; v matrikách a části vrchnostenských spisů jako *Track*; u některých bádenských úředníků jako *Trackh*). V článku se (vyjma citací) držím varianty *Track*, která je asi nejčastější a užívalo se jí také v matrikách panství Brložec (SOA Plzeň, Matrika Brložec 02, 1682–1744). Podobné nuance lze považovat za běžné a vyskytují se např. i u jména *Sock/Sockh*.

3] Tamtéž, fol. 59v.

z českých panství Bádenských odešel Track pracovat do Bádenska,⁴⁾ kde působil jako hajduk.⁵⁾ Doba jeho odchodu z domovského panství není známa, nicméně v Bádensku vydržel až do své smrti roku 1744. Ani přesné datum smrti není jasné, nicméně Track musel zemřít až po 24. únoru 1744, neboť za předcházející období mu náležel plat. Před svou smrtí ještě Track stihnul sestavit testament, v němž své finanční prostředky odkázal na výstavbu einsiedelnské kaple v obci Smilov, z níž pocházel.

Vlastní testament Johanna Geoga Tracka se bohužel nedochoval. Nicméně v archivním fondu *Bádenská tajná dvorská kancelář v Rastattu* (SOA Plzeň) jsou uchovány písemnosti, které o případu částečně informují.⁶⁾ Jedná se především o dopis Johanna Tracka (otec zemřelého) adresovaný markraběti Ludvíku Jiřímu a příslušný spisový materiál dvorské kanceláře v Rastattu – oboje uloženo pod stejným identifikátorem ve společné složce. Zmíněný dopis je nedatovaný, psaný německy, kurzívním písmem, a to poměrně vypsanou rukou. Na konci dopisu je v roli pisatele podepsán Johann Track, otec zesnulého a poddaný ze vsi Smilov na panství Brložec. Lze tedy předpokládat, že Track starší nechal dopis napsat zkušeného písaře, nejspíše z vrchnostenské kanceláře v Brložci. Méně pravděpodobná je varianta, že by písařem s vypsaným rukopisem byl sám Johann Track.⁷⁾ Vznik dopisu lze alespoň orientačně datovat mezi smrt Johanna Geoga Tracka v roce 1744 a jeho zaevidování kanceláří v Rastattu 20. dubna 1746.

Obsahem dopisu (celé znění dopisu je součástí přílohy této studie) je žádost pozůstalého otce o vyplacení dědictví po synovi za účelem naplnění jeho poslední vůle, tedy výstavby einsiedelnské kaple. Je zde zmíněno, že zesnulý Johann Georg Track působil v Rastattu přibližně jeden rok jako hajduk.⁸⁾ Jeho předchozí život zmíněn není. Track-otec v dopise uváděl, že by rád použil odkázané peníze k výstavbě kaple, přičemž sám by navíc z vlastních zdrojů zafinancoval zvon.⁹⁾ Závěrem prosil, aby mu bylo celé dědictví vyplaceno

4) Tato pracovní migrace z českých panství bádenských markrabat do Bádenska byla poměrně běžná. K jejím počátkům Michal VOKURKA, *Bádensko jako česká barokní krajina*, Historická geografie 46, č. 2, 2020, s. 197–230, zde s. 225–228.

5) Pod označením *hajduk* se může skrývat několik významů a je tedy důležité vnímat kontext použití tohoto termínu. V případě J. G. Tracka se jednalo nejspíše o pomocného služebníka u dvora. V každém případě je zřejmé, že dotyčného nelze považovat za uherského pastevece či zbojníka. Srov. „*Heiduck*“, <https://www.dwds.de/wb/Heiduck> [cit. dne 15. 12. 2021].

6) Státní oblastní archiv (dále SOA) Plzeň, pobočka Klášter u Nepomuku, Bádenská tajná dvorská kancelář v Rastattu (dále jen BTDK), inv. č. 357, sign. 393, karton 47.

7) Mezi vrchnostenskými úředníky na panství Brložec toto jméno nefiguruje.

8) „...mein Sohn Johann Georg Track bey Euer hochfürst. Durchleucht Hoffstadt gewester Heyduk, welcher ohne Ruhm unterthänigst zu melden, sich treuehorsambst und pflichtschuldigst verhalten und aufgeföhret hat, ungefehr für einen Jahr...“. SOA Plzeň, pobočka Klášter u Nepomuku, BTDK, inv. č. 357, sign. 393, karton 47.

9) „...ich auch aus meinem Vermögen ein Glökl darauf setzen zulassen geseimet bin.“ Tamtéž.

v Čechách (v tomto nezmiňuje konkrétní místo, kde by k vyplacení mělo dojít), a to proti kvitanci, která by svědčila o předání peněz Trackovi. Z psaní je také patrné, že synova závěť mu byla přečtena v kanceláři vrchního úřadu v Ostrově^{10]} a že pravděpodobně nevěděl, jak velké částky dědictví dosahuje.

Další informace podává spisový materiál (dohromady 5 folií) vzniklý během interního úředního procesu dvorské kanceláře v Rastattu. Zde se blíže nespecifikovaní úředníci dopisem začali zabývat 20. dubna 1746^{11]} a došli k doporučení vyplatit pozůstalému otci dědictví a dalších 28 zlatých a 10 krejcarů. Následně věc postoupila do gesce komorního rady a nejvyššího maršálka Eckarta, který záležitost stihl navštívit vyřídit téhož dne. Právě on ve svém zápise datuje Trackovu smrt do roku 1744 a vypočítává, že částka 28 zl. 10 kr. sestává z 10 zl. jako tzv. *livrée* a nevyplaceného zbytku platu ve výši 18 zl. 10 kr., který zesnulému náležel za období od 1. ledna do 24. února 1744.^{12]} Eckart tedy doporučil vyplatit dědictví i zbylé částky a předal spis k vyjádření komornímu radovi a vrchnímu inspektorovi českých panství Johannu Adamu Kliglovi. Kligl, který věc vyřídil 28. dubna v Rastattu,^{13]} sděloval, že po započtení výdajů na Trackův pohřeb a dalších nákladů náleželo pozůstalému otci vyplatit knížecí dvorskou pokladnou částku 117 zl. 11 kr. Ještě ten samý den udělil celé záležitosti placet dvorní sekretář. Poslední slovo měl opět Eckart, který na základě Kliglova vyjádření nařídil vyplatit částku 117 zl. 11 kr., dosud deponovanou u úřadu vrchního maršálka (*Ober-Marschall Ambt*) v Rastattu, Trackovu otci, a to přímo v Brložci, což byl pro Tracka nejbližší vrchnostenský úřad. Toto závěrečné Eckartovo rozhodnutí je datováno až k 12. červnu 1746.

Žádná pozdější akta ani jiné písemnosti k záležitosti se mi nepodařilo dohledat. Je otázkou, co zdrželo uzavření celého úředního procesu o více než měsíc. Lze předpokládat, že tuto prodlevu mohla způsobit komunikace mezi úřadem v Rastattu a vrchním úřadem v Ostrově. Z úředních vyjádření se zdá, že záměr testátora s výstavbou kaple nebyl pro vyřízení vyplacení dědictví podstatný, resp. kaple není v písemnostech z úředního procesu zmíněna ani jednou. Úředníci hleděli především na to, jaká částka má být Trackovi staršímu vyplacena, případně k jakým dílčím položkám je potřeba přihlédnout, aby se dobrali správné sumy. Kvůli absenci písemných pramenů bohužel ani není jasné, zda,

---

Sanktusník se zvonem býval standardní součástí těchto kaplí, byť kopie mohly nabývat rozličných podob, od velmi věrných kopií po prosté výklenkové kapličky příslušného zasvěcení.

10] „...welches Testament in dem Schlakenwerther Oberamt mir vorgelesen worden.“ Tamtéž.

11] Tato část protokolu není signována konkrétním úředníkem.

12] „zurück gelassener Livrée 10 fl. wie auch das Besoldungsdatum vom 1sten Janu. bis 24sten Febr. d. A. mit 18 fl. 10 x.“ SOA Plzeň, pobočka Klášter u Nepomuku, BTDK, inv. č. 357, sign. 393, karton 47.

13] Johann Adam Kligl působil ve funkci vrchního inspektora českých panství bádenských markrabat v letech 1733–1750. Přestože jeho úřad sídlil v Ostrově, je z dochovaných archivních materiálů patrné, že občas (así nejen ze služebních důvodů) zavítal do Bádenska, odkud pocházel.

případně kdy byla částka náležející Johannu Trackovi vyplacena, stejně jako není (zatím) žádných zpráv o postavení či nepostavení oné kaple. Na druhou stranu, vzhledem k bohatství archivních fondů *Vrchní úřad v Ostrově*¹⁴⁾ a *Bádenská tajná dvorská kancelář v Rastattu* nelze vyloučit, že se některé zpřesňující informace ještě podaří dohledat.

Einsiedeln a české kopie einsiedelské kaple

Přestože není zřejmé, zda Trackova einsiedelská kaple skutečně vznikla, je důležité vnímat přinejmenším jeho záměr, který prokazatelně existoval. Dostáváme se tak k otázkám, proč pro Johanna Georga Tracka mohl být kult Panny Marie Einsiedelské tak důležitý, kde se s ním mohl setkat a jak běžný či naopak mimořádný jeho záměr byl. Dnes v Čechách stojí přinejmenším pět kaplí tohoto zasvěcení,¹⁵⁾ přičemž dvě z nich jsou spojeny právě s rodem bádenských markrabat. V minulosti bylo podobných kaplí více, nicméně přesné množství lze jen těžko přesně určit.¹⁶⁾ Ostatně, mnohem podstatnější než kvantifikace je fakt, že tento kult byl v Čechách reflektován, jakkoliv (zejména v polovině 18. století) rozhodně nepředstavoval mainstream soudobé zbožnosti.

Zázračná soška černé Madony – někdy též označovaná jako „švýcarské palladium“¹⁷⁾ – je uchovávána ve švýcarském benediktinském klášteře Einsiedeln. Ten byl již od středověku poutním místem, neboť vzniknul na místě spjatém s životem sv. Meinrada.¹⁸⁾ Tzv. einsiedelská kaple (*alte Kapelle der Einsiedler*) původně měla představovat Meinradův příbytek. Přestože zmínka o mariánském zasvěcení kaple je poprvé písemně uvedena k roku 1286, první poutě (doložené do 14. století, avšak pravděpodobně existující již dříve) neměly s mariánským kultem nic společného.¹⁹⁾ Klášter byl roku 1465 poničen požárem; kaple sice oheň přečkala, ale byla spolu se svým okolím stavebně upravena. V této době také vznikla soška Madony, která byla do kaple umístěna.

14) SOA Plzeň, pobočka Klášter u Nepomuku, Vrchní úřad Ostrov. Tento fond obsahuje 300 kartonů týkajících se všech osmi panství skupiny ostrovské, částečně též Lovosic.

15) Jedná se o einsiedelské kaple v Českém Krumlově, Ostrově, Radíči, Lovosicích a Ploskovicích (nazývanou kaple P. M. Poustevnické).

16) Známý je případ zaniklé kaple v Praze u Nových zámeckých schodů na rampě Pražského hradu. Údajně mělo být v Čechách celkem devět kopií einsiedelské Madony (tj. sošky, jejíž výskyt se nemusel nutně vázat na tzv. einsiedelskou kapli). Veronika POLÁKOVÁ, *Černé Madony v Čechách*, Bakalářská práce Filozofické fakulty Univerzity Palackého, Olomouc 2011, s. 35–37.

17) Jan ROYT, *Obraz a kult v Čechách 17. a 18. století*, Praha 1999, zde s. 252.

18) Meinrad byl světec-poustevník z 9. století; klášter Einsiedeln byl založen v polovině 9. století. Hanna BÖCK, *Einsiedeln. Das Kloster und Geschichte*, Zürich – München 1989, s. 13–24.

19) „Die Geschichte der Einsiedler Wallfahrt zeigt denn auch, daß jahrhundertlang ihr eigentliches Ziel die Gnadenkapelle war und daß das Gnadenbild der Schwarzen Madonna erst vom 17. Jh. an allmählich in den Vordergrund rückte.“ Tamtéž, s. 40–43.

Proměna kaple pak pokračovala za přispění řady donátorů, kteří zejména v 17. století dávali prostředky na mramorové opláštění a další dekorace. Proto si kaple i přes na první pohled barokní vzezření uchovává řadu prvků starších slohů a lze v tomto případě hovořit o historizující architektuře. Přibližně v letech 1670–1735 prošel einsiedelský klášter sérií zásadních barokních přestaveb a rozšiřování.^{20]} Změny se opět nevyhnuly ani einsiedelské kapli, takže její kopie vzniklé po úpravě z roku 1704 se svou podobou odlišují od svých předchůdkyň.^{21]} Velkou ranou pro benediktinský klášter byl vpád francouzských revolučních vojsk, při němž byla roku 1798 kaple stržena. Dnes na původním místě stojí „kopie“ z roku 1817, jejíž podoba v zásadě respektuje styl klasicizujícího baroka přestavby po roce 1704.^{22]}

Původ úcty k sošce černé Madony není zcela jasný. Obecně se má za to, že zmínky o její zázračné moci (ve smyslu *Gnadenbild*) pocházejí až ze 17. století. Prameny z této doby se sice mnohdy snaží posouvat tradici úcty k sošce hlouběji do minulosti, ovšem žádné starší prameny se o její zázračné moci nezmiňují.^{23]} Po požáru v roce 1466 vzniknul kromě zmíněné sošky také mědiryt s Madonou od mistra E. S., jehož kopie byly určeny poutníkům. Devoční kult milostné sošky černé Madony se však začal šířit pravděpodobně až v 17. století a za první kopii einsiedelské kaple je obecně považována ta v Teisingu (Neumarkt-Sankt Veit, Bavorsko) z let 1625/1626.^{24]} Ovšem, je doložen také případ kopie sošky černé Madony z Einsiedeln, jež byla od roku 1484 uchovávána v klášteře dominikánek u Sv. Kateřiny v St. Gallen. Vzhledem k době a okolnostem je ale otázkou, zda tuto kopii spojovat se stejným kultem (a nábožensko-kulturním kontextem), který se začal masově šířit až o půl druhého století později.^{25]}

Obliba Panny Marie Einsiedelské byla v jižních (katolických) oblastech německy mluvícího prostoru poměrně rozšířená. Kopie sošky i kaple vznikaly především v 17. a 18. století, ale existují i kopie z 20. století.^{26]} Do Einsiedeln pravidelně putovali poutníci nejen ze Švýcarska, ale také z Bádenska, Bavorska, Württemberska, Vorarlberska, Alsaska a Lotrinska. V těchto zemích

20] Werner OECHSLIN – Anja BUSCHOW OECHSLIN, *Die Kunstdenkmäler des Kantons Schwyz. Neue Ausgabe Band III. I. Der Bezirk Einsiedeln I – Das Benediktinerkloster Einsiedeln*, Bern 2003, s. 232–315.

21] Tamtéž, s. 375–388.

22] H. BÖCK, *Einsiedeln*, s. 60.

23] Tamtéž, s. 57–74.

24] Othmar LUSTENBERGER, *Älteste (bis heute bekannte) Kopie des Einsiedler Gnadenbildes*, Mitteilungen des historischen Vereins des Kantons Schwyz 77, 1985, s. 15–30, zde s. 17.

25] Tamtéž, zejména s. 18–30.

26] Přehled nabízí Othmar LUSTENBERGER, *Bild und Abbild Einsiedler Pilgerzeichen. Einsiedler (Gnaden)-Kapellen, Einsiedler Gnadenbilder, Ein Forschungsbericht*, Studien und Mitteilungen zur Geschichte des Benediktinerordens 111, 2000, s. 257–295.

bylo také Panně Marii Einsiedelské připisováno velké množství zázraků,²⁷¹ přičemž mezi ty nejčastější patřila zázračná uzdravení, záchrana tonoucích a ochrana před válkou. Motiv pouti do Einsiedeln se objevuje také v satirickém románu *Simplicius simplicissimus*, sice bez zmínky o mariánské zbožnosti, zato však s motivem záchrany tonoucího a ochrany před vojáky.²⁸¹

První einsiedelská kaple v Čechách vznikla v Praze u Nových zámekých schodů v letech 1671 až 1672.²⁹¹ Nechala ji založit hraběnka Polyxena Ludmila ze Šternberka (rozená ze Žďáru), která ji také svěřila do péče nedalekých theatinů.³⁰¹ Ti v kapli *Panny Marie Poustevnické* pravidelně vykonávali bohoslužby.³¹¹ Do kaple byla za přítomnosti císaře Leopolda I. a arcibiskupa Matouše Ferdinanda Sobka z Bílenberka umístěna dotýkaná kopie Einsiedelské Madony. Pražskou kopii si později oblíbili také další mecenáši.³²¹ Kaple však byla v rámci josefínských reforem zrušena a roku 1791 zbořena; dodnes z ní zbyl jen kus podezdívky. Kromě toho byla stavba reflektována soudobou literaturou, konkrétně Bohuslavem Balbínem v jeho známém díle *Trophaeum*; český překlad výstižně (vzhledem k Balbínovu tónu) kapli nazývá „*poustku einsiedelskou*“.³³¹

271) O kvantifikaci se pokusil R. Henggeler, který podle *Mirakelbücher* napočítal téměř 800 zázraků, které poutníci z jižních částí říše připisovali Einsiedelské Madoně od 16. do 19. století. Z tohoto počtu připadala na Bádensko více než třetina. Rudolph HENGGELER, *Die Einsiedler Mirakelbücher*, Stans 1946, s. 181–205.

281) Postava Herzbruder je vhozena francouzskými vojáky do vod Rýna, avšak dokáže se bez zranění dostat zpátky na břeh. Později Herzbruder Simpliovi přizná, že ve vodě slibil Bohu vykonat pouť do Einsiedeln, pokud bude zachráněn. Následně spolu postavy v románu putují do Einsiedeln, přičemž jejich „pouť“ obsahuje řadu satirických motivů. Funkci pouti do Einsiedeln v tomto románu a její dobové konotace interpretovala Rosmarie ZELLER, *Die Wallfahrt nach Einsiedeln. Zum Kontext simplicianischer Frömmigkeit*, *Simpliciana* 25, 2003, s. 221–237.

291) Dokončení roku 1672 udává František EKERT, *Posvátná místa královského hlavního města Prahy. Dějiny a popsání chrámů, kaplí, posvátných soch, klášterů i jiných pomníků katolické víry a náboženství v hlavním městě království Českého II*, Praha 1884, s. 324–325; o rok dříve dataci kladou Milada RADOVÁ – Oldřich RADA, *Kaple při zámku v Radčici. Příspěvek k typologii einsiedelských kaplí v Čechách*, *Památky středních Čech* 5, 1990, s. 54–62, zde s. 58.

301) S Polyxenou Ludmilou ze Šternberka je spojena také výstavba oktagonální kaple ve Skočicích s kopii Panny Marie Pasovské. Věra NAŇKOVÁ, *Kostel navštívení P. Marie ve Skočicích*, *Umění* 31, č. 6, 1983, s. 552–554; Jan IVANEGA, „*Wohl, tüchtig und tauerhafft*.“ *Stavební aktivity na schwarzenberských panstvích za knížete Adama Františka (1703–1732)*, Disertační práce Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, Brno 2015, s. 106.

311) K roku 1696 je zde doložena kazatelská činnost theatina Karla Račina. Michaela HORÁKOVÁ-HASHEMI, *Karel Račín – nedoceněný barokní autor*, Brno 2005, s. 25.

321) Později ke kapli zřídili fundaci také hraběnka Marie Terezie Paarová (1726) či Jan František z Vrbna (1762). F EKERT, *Posvátná místa*, s. 324–325.

331) „...*ipsis Caesaris luminibus in Arce obstruxit / dum Eremitorium Einsidlense / (decepta per Libellum Sternbergica Vidua) / in plantae et Arcis diurno et nocturno ascensu / (apto scilicet Eremitis loco) / supra Caput pragensis Populi Condidit / ut videlicet hanc Einsidlensi Helveticá aede / Intentiones suas priores / Quas In Bavaria AEdē oetingana habuerat, Contegeret.*“

Další známé kopie kaple vznikly v Radíči a Českém Krumlově, přičemž u obou je trochu problematická jejich datace. Kaple v Radíči,^{34]} které byla mezi historiky umění věnována asi největší pozornost,^{35]} byla založena snad již kolem roku 1676, a to šlechticem (hrabětem?) Karlem Leopoldem Hönigkem.^{36]} Vítězslav Štajnochr kapli datuje až k roku 1680,^{37]} a to nejspíše na základě pramenné zmínky, která dává výstavbu kaple do souvislosti s morovou ránou. Jedná se však o svědectví faráře z roku 1698, které i pro zjevný časový odstup nemusí zcela odpovídat dobové realitě. Kromě toho je zde zajímavá ještě jedna nesrovnalost, neboť onen farář Sauer z Chlumu (u Nalžovic) uvádí zasvěcení kaple Panně Marii Loretánské.^{38]} Pochopitelně se s největší pravděpodobností jednalo o farářův omyl, avšak je zajímavé, že i o einsiedelské kapli v Ostrově, během její výstavby roku 1709, bylo přinejmenším dvakrát referováno jako o loretě.^{39]} Jednou z hypotéz může být malé povědomí pisatelů o einsiedelském kultu, zvláště v porovnání s mnohem častějším výskytem loret.

Kaple v Českém Krumlově byla založena pravděpodobně v letech 1687–1688^{40]} (podle jiných autorů již 1686, v každém případě až po dokončení konventu)^{41]} v zahradě uprostřed ambitu minoritského kláštera.^{42]} O její

Srov. edici s překladem: Bohuslav BALBÍN, *Pamětní nápis Bernardu Ignácovi z Martinic*, Praha 1988, s. 13–14.

34] V souvislosti s touto kaplí i přilehlým zámekem se uvažovalo o autorství J. B. Matheye. Antonín JIRKA, *J. B. Mathey und einige Fragen der böhmischen Architektur um 1700*, Sborník prací Filozofické fakulty Brněnské university Studia Minora Facultatis Philosophicae Universitatis Brunensis, F 16, 1972, s. 131–153, zde s. 146.

35] Nejnověji, zejména z pohledu stavebně-historického Jan ŽIŽKA, *K podobě kaple Navštívení Panny Marie v Radíči*, Zprávy památkové péče 70, č. 6, 2010, s. 393–396.

36] M. RADOVÁ – O. RADA, *Kaple*, s. 54–62. Více informací o fundátorovi se mi bohužel zjistit nepodařilo.

37] Vítězslav ŠTAJNOCHR, *Panna Maria divotvůrkyně. Nauka o Panně Marii, mariánská ikonografie, mariánská poutní místa*, Uherské Hradiště 2000, s. 170.

38] Toto svědectví cituje také A. Podlaha. Právě odsud asi pochází jediná zmínka o stavebníkovi: „*Alterum sacellum situm est in pago Radicz, parvo medio milliari a Chlum distans, erectum statim post pestem a peril. Domino Carolo Leopoldo Hönigk iam in Domino quiscente sub titulo Beatissimae Virginis Lauretanae.*“ Antonín PODLAHA, *Posvátná místa království českého. Díl VI. Vikariáty: Sedlčanský a Votický*, Praha 1912, s. 15–16.

39] Pokaždé šlo o zprávu někoho z ostrovských úředníků směřovanou do Rastattu. Srovnej SOA Plzeň, BTDK, inv. č. 330, sign. 364, karton 45 (Die Erbauung der Loretto Capellen zu Schlackenwerth); k tomu též. M. VOKURKA, *Bádensko*, zde s. 211.

40] Jarmila HANSOVÁ – Luboš LANCINGER, *Českokrumlovské kláštery v písemných pramenech. Stručný přehled jejich stavební historie*, in: Daniela Rywíková (ed.), *Klášter minoritů a klarisek v Českém Krumlově. Umění, zbožnost, architektura*, České Budějovice 2015, s. 17–29, zde s. 23.

41] V. ŠTAJNOCHR, *Panna*, s. 170; Pavel VLČEK – Petr SOMMER – Dušan FOLTÝN, *Encyklopedie českých klášterů*, Praha 1997, s. 207.

42] Lze najít i nepřesné spojení s klášterem klarisek, neboť kláštery v Českém Krumlově tvoří

výstavbu se přičinila kněžna Marie Ernestina z Eggenbergu, rozená ze Schwarzenbergu,^{43]} tedy opět aristokratka z okruhu, který měl ke katolickému jihoněmeckému prostředí velmi blízko. Přestože se slavnostní vysvěcení konalo až roku 1699, bylo provedeno s velkou slávou za přítomnosti uherského kardinála a ostrihomského arcibiskupa Leopolda Karla Kollonitsche.^{44]}

Na mapách lze dohledat ještě tzv. kapli Panny Marie Poustevnické, která se nachází v obci Ploskovice (okres Litoměřice). Bohužel, k této kapli nejsou známé žádné další informace a stavebně se kaple liší od výše zmíněných.^{45]} Zajímavé však je, že Ploskovice byly panstvím Anny Marie Františky, rozené Sasko-Lauenburské – tedy sestry Sibylly Augusty Bádenské, která byla velkou podporovatelkou tohoto kultu. Nicméně, vzhledem k tomu, že není známo, z jaké doby kaple pochází, mohl by její vznik souviset i s dalšími majiteli, jimiž byli bavorsí vévodové, jimž Panna Marie Einsiedelská jistě také nebyla neznámá.^{46]} Další kaple na území České republiky se již vážou k panstvím bádenských markrabat a je o nich pojednáno níže.

V českém prostředí se fenoménu einsiedelských kaplí podrobněji věnovala Ivana Panochová, která je zasadila do kontextu náboženské historizující multiplikační architektury. Vedle loret, Božích hrobů či altöttingských kaplí představují také kaple einsiedelské „*záměrnou tvarovou archaičnost [...], přebírání uměleckých forem ukotvených v minulosti, které jsou v době své aplikace již stylově neaktuální.*“^{47]} Panochová, která studovala především šlechtické fundace, upozorňuje také na význam „*blízkými rodinnými vztahy propojeného fundátorského pozadí*“ a argumentuje, „*že v druhé polovině 17. století jde o cíleně budovaný aristokratický rodový historismus, který se intimnější povahou a ideovým programem skupiny stavebních multiplikací podstatně odlišuje od velkých historizujících zakázek církevních řádů na počátku 18. století, prováděných ve stylu barokní gotiky.*“^{48]}

---

kompaktní areál (srovnej Ivana PANOCHOVÁ, *Biblicismy v české architektuře 17. století*, Umění 52, č. 3, 2004, s. 198–217; zde s. 207). Stavební situaci dobře vystihuje půdorys tzv. Latránu publikovaný F. Dvořákem: František DVOŘÁK, *Český Krumlov – jeho život a umělecký růst*, Praha 1948, s. 61.

43] I. PANOCHOVÁ, *Biblicismy*, s. 208.

44] J. HANSOVÁ – L. LANCINGER, *Českokrumlovské kláštery*, s. 23.

45] Kaple není v památkovém katalogu, nepodařilo se mi o ní nalézt zmínky ani v odborné literatuře, ani v pramenech k ploskovickému panství a jeho majitelům.

46] Kaple (bez bližšího popisu) je v tomto místě (křížení cest na jihozápadním okraji Ploskovic) zakreslena již na I. vojenském mapování, což však dataci příliš neupřesňuje.

47] I. PANOCHOVÁ, *Biblicismy*, s. 200.

48] Tamtéž.

Einsiedeln a panství bádenských markrabat

S výše uvedenými závěry k multiplikační architektuře formulovanými Ivanou Panochovou nelze nesouhlasit, nicméně je potřeba upozornit na specifika bádenského prostředí. Jednak kaple v Ostrově (cca 1709–1710)^{49]} vznikla o něco později než většina biblických a historizujících staveb; navíc fundátorka ostrovské kaple (jmenovitě Sibylla Augusta, tehdy již vdova po zesnulém Ludvíku Vilémovi Bádenském) nepatřila do úzkého příbuzenského okruhu hraběcích rodů Žďárských a Martiniců, jak se Panochová nepřesně domnívala.^{50]} Vznik ostrovské kaple tedy podle mého názoru nelze nahlížet perspektivou skupiny (starých českých) rodů propagujících aristokratický historismus, resp. jedná se zde o rodový historismus bádenských markrabat vycházející z jiné tradice než v případě českých rodů. Dále je potřeba vnímat i roli silného osobního zážitku a vyjádření osobní zbožnosti Sibylly Augusty (vedle již uvedené zbožnosti rodové).

Při pouti Sibylly Augusty do Einsiedeln roku 1708 (tedy po smrti manžela) začal její tehdy už šestiletý syn Ludvík Jiří poprvé mluvit. Tato událost, stěžejní jak pro markraběnku, tak pro dynastii, byla podnětem k výstavbě ostrovské kaple Panny Marie Einsiedelské.^{51]} Ještě než se Ludvíku Jiřímu dostalo přezdívky *Jägerlouis* pro jeho zálibu v lovu, býval označován jako *Einsiedler Kind*.^{52]} Podpora markrabat švýcarskému klášteru byla velmi významná a je běžně zmiňována v pojednáních o jeho dějinách. Sibylla Augusta dokonce do Einsiedeln věnovala dva medailony, na nichž je vyobrazena ona v černém oblečení vdovy a malý Ludvík Jiří s rukama sepjatýma k modlitbě.^{53]}

O něco později (roku 1715), z vděčnosti za ukončení války o španělské dědictví, dala Sibylla Augusta vystavět také einsiedelskou kapli v bádenském rezidenčním městě Rastattu.^{54]} Výstavba kaple po uzavření Rastattského míru (1714) je v souladu s chápáním Panny Marie z Einsiedeln jakožto ochránitelkou před válečnými pohromami. Před začátkem stavby kaple také Sibylla

49] Lubomír ZEMAN a kol., *Dějiny města Ostrova*, Ronov nad Doubravou 2001, s. 128.

50] Panochová považovala Ludvíka Viléma (1655–1707) za synovce Johanky Eusebie Žďárské ze Žďáru (Tamtéž, s. 208). Ta však byla příbuzná s jinou větví markrabat, konkrétně s Leopoldem Vilémem Bádenským (1626–1671). Tato větev (Leopold Vilém byl strýcem Ludvíka Viléma) vlastnila až do roku 1702 Lovosice. Příbuznost Johanky Eusebie s Ludvíkem Vilémem byla tedy relativně volná.

51] Hans-Georg KAACK, *Markgräfin Sibylla Augusta. Die große badische Fürstin der Barockzeit*, Konstanz 1983, s. 159–160.

52] Ludvík Jiří je relativně neprobádanou osobností, zejména v porovnání s jeho rodiči Ludvíkem Vilémem a Sibyllou Augustou. Srovnej Wolfgang FROESE – Martin WALTER (Hg.), *Der Türkenlouis. Markgraf Ludwig Wilhelm von Baden und seine Zeit*, Gernsbach 2010, zde i kapitoly věnované Ludvíku Jiřímu.

53] H. BÖCK, *Einsiedeln*, s. 53.

54] H.-G. KAACK, *Markgräfin*, s. 189.

Augusta vykonala pout' do Einsiedeln.^{55]} Rastattská kaple Sibylly Augusty ovšem nebyla jedinou kopií v markrabství. Již roku 1678 založily markraběnky Marie Magdaléna (rozená z Oettingen, druhá žena Viléma Bádenského) a Marie Františka (rozená z Fürstenberku, druhá žena Leopolda Viléma Bádenského) einsiedelskou kapli v konventní zahradě cisterciáček v Lichtenthalu, k jejímuž vysvěcení došlo o osm let později.^{56]}

A právě v kontextu bádenského prostředí je potřeba nazírat záměr Johanna Georga Tracka vystavět einsiedelskou kapli ve Smilově. V případě Tracka je zcela nepochybné, že byl s úctou k Panně Marii Einsiedelské obeznámen minimálně z Rastattu (a pravděpodobně také z Ostrova, který mohl poměrně dobře znát jakožto sídlo své vrchnosti, pro niž pracoval). Jeho záměr tak svědčí nejen o znalosti a oblíbě tohoto kultu mezi bádenskými poddanými, ale také o časovém posunu mezi jeho recepcí elitami a nižšími společenskými vrstvami.

Zajímavé okolnosti se skrývají za výstavbou einsiedelské kaple u Lovosic, jejíž vznik je spojen s tamní bitvou z roku 1756 a smrtí rakouského generála, hraběte Radicatiho,^{57]} jenž podlehl zraněním z bitvy. Kapli nechala údajně vystavět vdova po generálovi.^{58]} Pozornost přitom zasluhuje fakt, že Lovosice patřily – stejně jako panství Brložec – Ludvíku Jiřímu Bádenskému. Původně byly sice v držení Leopolda Viléma Bádenského, nicméně již roku 1702 se dostaly do držení Ludvíka Viléma (synovec Leopolda Viléma) a od té doby až do roku 1783 měly stejného vlastníka jako panství skupiny ostrovské.^{59]} Bohužel, detaily ohledně výstavby lovosické kaple či původu hraběte Radicatiho a jeho ženy nejsou známy. Je však pravděpodobné, že svou roli zde sehrála jak víra v Pannu Marii Einsiedelskou jakožto ochranitelku před válkou, tak obecnější

55] Celkem je doloženo osm jejich návštěv v Einsiedeln, a to v letech 1703, 1708, 1710, 1714, 1717, 1722, 1727 a 1731. Odilo RINGHOLZ, *Neues über die Wallfahrt zu U. L. F. von Einsiedeln und Altes aus einem Rechnungsbuche der Abtei Einsiedeln*, Einsiedeln 1922, s. 20.

56] Lichtenenthal byl důležitým místem markrabství, bylo zde také pohřebiště markrabat. Rok 1678 souvisí s koncem francouzsko-nizozemské války, která Bádensko částečně zasáhla. Benedikt BAUER, *Das Frauenkloster Lichtenenthal. Geschichte, Kirchen und Altertümer*, Baden-Baden 1896, s. 229.

57] Jde o poměrně neznámou postavu Julia Caesara (?), hraběte Radicatiho, jenž byl roku 1745 povýšen do generálské hodnosti (Generalfeldwachmeister), roku 1752 pak do hodnosti polního maršálka (Feldmarschall-Leutnant). Zemřel ještě 1. října 1756 na následky zranění z bitvy, která proběhla téhož dne. Antonio SCHMIDT-BRENTANO, *Kaiserliche und k.k. Generale (1618–1815)*, München 2006, s. 79. Podle jiného zdroje měl dotyčný generál Radicati křestní jméno Alois a do hodnosti polního maršálka byl povýšen až roku 1754: Franz MÜLLER, *Die kaiserl. Königl. Österreichische Armee seit Errichtung der stehenden Kriegsheere bis auf die neueste Zeit 2*, Prag 1845, s. 368.

58] Panochová uvádí výstavbu k roku konání bitvy (tedy 1756), viz I. PANOCHOVÁ, *Biblicismy*, s. 210. O údajné fundátorce opět chybí podrobnější zprávy.

59] Tj. osm původně sasko-lauenburských, později bádenských panství (Ostrov, Toužim, Údrč, Brložec, Děpoltovice, Podbořany, Hauenštejn a Měděnec).

propagace einsiedelského kultu bádenskými markrabaty. O kapli se zmiňuje také Sommerova topografie, která kapli považuje za obecnu připomínku bitvy.^{60]}

Zajímavou vazbou mezi Čechami a Einsiedeln, již opět zprostředkovali Bádenci, je úpis kukusového podílu v dolech panství Měděnec einsiedelskému opatovi.^{61]} Ten se tak stal příjemcem zisku z těžby krušnohorských nerostných surovin. O jak vysoké částky se jednalo, nelze z dochovaných pramenů vysledovat. Tato stopa je však důležitá jakožto doklad kontaktu mezi Einsiedeln a českými zeměmi. Šíření mariánského kultu tak rozhodně nebylo jednosměrným lineárním procesem, ale docházelo také k transferu ve směru opačném, navíc v podobě relativně málo běžné. Účel byl zřejmý a zajištění finanční podpory oblíbeného poutního místa mohlo nabírat různých forem.

Barokní krajinotvorba zdola

Jak bylo ukázáno výše, rod bádenských markrabat významně napomohl šíření einsiedelského kultu jak v Bádensku, tak v Čechách. Zapadnout by neměl ani fakt, že to byly především markraběnky, kdo tento kult podporoval. Sibylla Augusta nechala postavit hned dvě kaple, přičemž obě stojí na výrazném místě na okraji urbanizovaného areálu, takže tvoří součást komponovaných urbanisticko-krajinářských celků v Ostrově i Rastattu. Ve volné krajině mimo intravilán stály kaple u Lovosic a Ploskovic. Nabízí se tak o těchto drobných stavbách přemítat v kontextu (barokní) krajinotvorby.

O krajinotvorbě se často uvažuje v rámci šlechtické reprezentace, nicméně i zde se hojně uplatňovala role zbožnosti, přičemž v tuto chvíli není nutné rozlišovat, nakolik šlo o zbožnost proklamovanou (dávanou najevo), nebo osobní a hluboce prožívanou. Obě kategorie se ostatně mohly prolínat. Důležitým aspektem krajinotvorby je pak role recipientů – tedy těch, jimž je krajina určena.^{62]} Šlechtická reprezentace byla důležitá jak v rámci nejvyšších vrstev, tak pro komunikaci směrem k ostatním společenským třídám, což byl i důvod zvelebování téměř nepoužívaných rezidencí, neboť stále sloužily alespoň jakožto zástupný symbol nepřítomné vrchnosti.^{63]}

60] „Außerhalb der Stadt liegt 1/2 Viertel St. W., an der Teplitzer Straße, die Maria=Einsiedel=Kapelle, welche zum Andenken an die im J. 1765 [...] vorgefallene Schlacht, gestiftet worden ist.“ Johann Gottfried SOMMER, *Das Königreich Böhmen statistisch=topographisch dargestellt. Erster Band. Leitmeritzer Kreis*, Prag 1833, s. 99.

61] SOA Plzeň, BTDK, *Desátky královské komoře z dolů na stříbro na panstvích Měděnec a Haučštejn*, inv. č. 286, karton 42.

62] K této otázce se nedávno vyslovil Jindřich Kolda na příkladu sousedících panství Žíreč a Choustníkovo Hradiště. Jindřich KOLDA, *Krajina barokních poutníků mezi Kuksem a Žirčí*, in: Eva Chodějovská a kol., *Krajina v rukou barokního člověka. Lidé a krajina 17.–18. století na východě Čech*, Josefův 2020, s. 205–217.

63] K symbolické komunikaci a tzv. *Spacing* (osazování významných míst erby a dalšími

Je potom otázkou, jak se vypořádat s krajinotvorbou zdola, tedy z iniciativy nižších, nepriviligovaných společenských vrstev, což je také jedna z interpretačních rovin, která se týká představeného případu Johanna Georga Tracka. Jednalo se pouze o zbožný záměr? Šlo o imitaci vrchnosti či prezentaci vlastního rozhledu, prestiže nebo majetkového postavení apod. uvnitř venkovské poddanské komunity? Lze vůbec uvažovat, navíc v situaci bez dostatečného pramenného materiálu, o společném jmenovateli výstavby einsiedelských kaplí?

Výše položené otázky asi nelze za současné situace jednoznačně zodpovědět. Určitým vodítkem, spíše pro další a širěji pojatý výzkum než přímo pro konkrétní zde sledovaný případ, může být práce Tomáše Malého, jenž sledoval zbožné strategie na základě testamentární praxe.^{64]} Dále je nutné vzít v úvahu lokální kontext periferního panství Brložec.^{65]} Trackův záměr vybudování einsiedelské kaple v obci Smilov je vázán na jeho rodnou obec, kde dosud nestál kostel a nejspíše ani žádná kaple. Zdejší obyvatelé docházeli asi 1 km do farního kostela Archanděla Michaela v Brložci. Ani dnes bychom ve Smilově žádnou sakrální stavbu nenašli. Oproti tomu na mapách I. vojenského mapování, stejně jako na Stabilmém katastru, je uprostřed vsi, severně od obecního rybníka, zakreslena malá kaplička. Zda se jedná o zrealizovanou (a dnes již zaniklou) Trackovu kapli, nelze za současného stavu poznání konstatovat.

Bez ohledu na to, zda byla Trackova kaple realizována, je zjevné, že ji nejspíše nelze zasadit do žádné lokální sítě drobných sakrálních památek.^{66]} Případná kaple by ve Smilově či jeho okolí působila spíše exkluzivně. Zároveň ji lze hypoteticky opět spojit s ochranou před válkou, neboť první polovina 40. let 18. století byla ve velké části Čech poznamenána válečnými událostmi, které se nevyhnuly ani bádanským panstvím. Ostatně, právě tato ochranná funkce Panny Marie z Einsiedeln mohla být Trackovi známa i z Rastattu. Jeho záměr tak představuje přinejmenším pokus o transfer einsiedelského kultu do rodné obce – tedy do geograficky i sociálně nového prostředí. Zároveň by kaple vytvářela symbolickou vazbu nejen mezi Smilovem a poutním místem v Einsiedeln, ale také s exkluzivními vrchnostenskými rezidencemi v Rastattu a Ostrově. Tím by došlo k sakralizaci prostoru obce Smilov a posílení integrace této periferní oblasti do struktur a sítí bádanských panství.

---

zástupnými symboly vrchnosti) v návaznosti na Martinu Löw Andreas RUTZ, *Doing territory. Politische Räume als Herausforderung für die Landesgeschichte nach dem spatial turn*, in: Sigrid Hirbodian – Christian Jörg – Sabine Klapp (Hg.), *Methoden und Wege der Landesgeschichte*, Sigmaringen 2015, s. 95–110.

64] Tomáš MALÝ, *Smrt a spása mezi Tridentinem a sekularizací. Brněňští měšťané a proměny laické zbožnosti v 17. a 18. století*, Brno 2009, s. 182–198.

65] K významu krajinotvorby v těchto regionech (včetně Brložce) srovnej Michal VOKURKA, *Méně nápadné formy barokní krajinotvorby*, *Prameny a studie* 67, 2020, s. 23–44.

66] K tomuto fenoménu Ondřej HNILICA – Petra HNILICOVÁ, *Historická kulturní krajina a drobné sakrální památky v Telči a okolí jako síť významů*, *Historická geografie* 42, č. 2, 2020, s. 231–257.

Příloha

Transkripce žádosti Johanna Tracka (tj. otce zesnulého) o vyplacení dědictví za účelem vystavění einsiedelnské kaple. SOA Plzeň, BTDK, inv. č. 357, sign. 393, karton 47.

Durchleüchtigster Marggraf
Gnädigster Fürst und Herr Herr,

Euer hochfürst. Durchleücht werden gnädigst erlauben, daß ich beybringen dürfe was massen mein Sohn Johann Georg Track bey Euer hochfürst. Durchleücht Hoffstadt gewester Heydukh, welcher ohne Ruhm unterthänigst zu melden, sich treugehorsambst und pflichtschuldigst verhalten und aufgeföhret hat, ungefehr für einen Jahr das zeit. Geseegnet, er aber über sein wenig erspahrte Haabschafft testiret, welches Testament in dem Schladenwerther Oberamt mir vorgelesen worden, woraus so viel vernohmen, daß sich nach Empfangung seines hinterlassenen Vermögen auf Euer hochfürst. Durchleücht Pirleßer Territorio zu Schmidles, woher er gebürthig gewesen, eine Capellen Maria Einsiedel genant, auf seine Intention erbauen zulassen gebetten, und ersuchet hat.

Wann nun Gnädigster Fürst und Herr Herr ich dato von seinen Sachen weniger einiges Geldt empfangen, ich aber gerne seine zu Ehren Gottes gereichende Intention und letzten Willen anjetzo erfüllen will, zu dessen heyiligen Werth und besser Zierde der Capelln ich auch aus meinem Vermögen ein Glökl darauf setzen zulassen geseimet bin, wann nur von der jenigen Instanz, welche meines Verstorbenen Sohns Sachen inventiret, solches zu Geldt gemacht und das etwann aus ständige eingetrieben haben, mir verabfolget wurde; Solchem nach gelanget an Euer hochfürst. Durchleücht mein unterthänigst treu gehorsambstes bitte: Hoch Dieselbte gerühen /: jedoch ohne unterthänigstes Maasgeben :/ dero hochfürst. Intention an seine Behörde: worint mir gegen Quittung allhier in Böhmen so viel Geldt, als meines verstorbenen Sohns hinterlassene Effecten und Haabschafft ausmachet, verabfolget werden möge, ergehen zu lassen, für welche Höchster Gnadt und Bitt gewehr wirdt Gott der Allmächtige Euer hochfürst. Durchleücht eine lange glückseel. Regirung und unabsterbliche Abstammung dero durchleüchtigsten Hauses durch seinen himlichen Seegen zu verleyhen geruhen, in ersterbung Euer hochfürst. Durchleücht.

Unterthänigst treu gehorsambster Johann Track aus Schmidles zu dem Pirleser Amt gehöriger Erbunterthann.

Einsiedeln Chapel's Copies in Bohemia and the Influence of the Margraves of Baden-Baden

Summary

On the beginning of the 17th century, the pilgrimage site in Einsiedeln (Schwyz) became famous for the miraculous statue of the Virgin Mary which was kept in a little chapel. Soon, many copies of the statue and/or of the chapel were created by the patrons and pilgrims of noble classes. Most of the Einsiedeln chapel's copies were constructed in the southern parts of the Holy Roman Empire and its surrounding. The Virgin of Einsiedeln was worshiped for protection against war and rescue of drowning persons.

However, the cult had spread to Bohemia where at least six chapels arose in the year 1670 to 1760. Those were built by noble families like counts of Sternberg, princes of Eggenberg/Schwarzenberg or other less famous noble patrons. More chapels of the Virgin of Einsiedeln emerged on the Bohemian manors of the margraves of Baden-Baden who knew the cult from their homeland. Especially princess Sibylla Augusta (1675–1733) supported the cult and visited the pilgrimage site in Einsiedeln at least eight times. But not only the margraves themselves founded the chapels on their manors: other patrons established Einsiedeln chapels on the Bohemian manors of the margraves of Baden-Baden too. This was probably the case of Lovosice where countess Radicati built a chapel after her man died in a battle in 1756.

The most interesting example is the one from Smilov – a little village on the peripheral manor of Brložec (Western Bohemia). A subject who was born in Smilov and later served on the margrave's court in Rastatt decided in his testament to leave money for a copy of Einsiedeln chapel in his home village. No matter whether the chapel was built or not, it is an example of geographical and social transfer of the cult and its patronage and a behaviour which can be classified as imitation of the nobility. The Einsiedeln chapel helped to symbolically interconnect the village of Smilov with the pilgrimage site of Einsiedeln and with the residence town of Ostrov and Rastatt where Einsiedeln chapel were built too.

Intravilán obce Smilov. Foto: Michal Vokurka, 2022.

Závěr farního kostela sv. Michaela Archanděla v Brložci. Foto: Michal Vokurka, 2022.

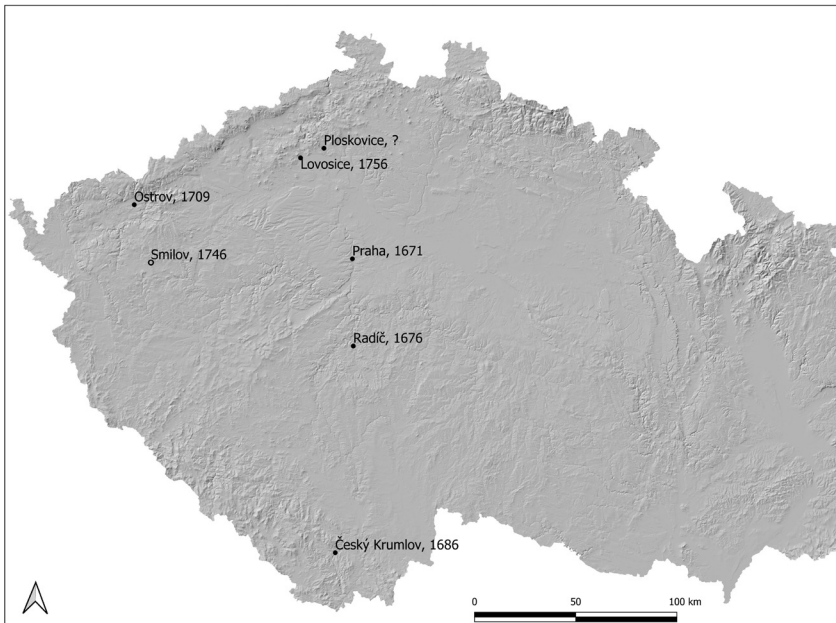
Einsiedelnská kaple v Rastattu. Foto: Michal Vokurka, 2017.

Einsiedelnská kaple v Radíči. Foto: Jan Kilián, 2013.

Einsiedelnská kaple v Ploskovicích. Foto: Jan Kilián, 2020.

Mapa einsiedelských kaplí v Čechách. Michal Vokurka, 2022.